

2021-11-03

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 3.11.2021 klo 9.15-11.15

Paikka: KUMEAn Zoom-kokoushuone

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto), Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Anneli Renfors (Kansalliskirjasto), Katri Riiheläinen (Kirjastopalvelu), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto)

Poissa: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto)

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
- 3. MARC 21 -sovellusohje
 - 3.1 Bibliografioiden koodin 'b' käyttö opinnäytteissä kiinteämittaisen kentän 008 (BK) merkkipaikoilla 24-27
- 4. Kirjastojärjestelmät
 - Aleph
- 5. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Oili Tannisen kuvakirja Miiru ja ilmapallo - käännös
 - 2) Kysymys: Kun sisältö on osin saatavilla verkossa
 - 3) Kysymys: 018038391 ja 000196328 / Meta hodos
 - 4) Kysymys: Kirjoitusasu
- 6. Seuraava kokous

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (13.10.2021) pöytäkirja.

2. Ilmoitusasiat

Tulevat tapahtumat - [lisätietoja](#)

- Yleisten kirjastojen verkostotapaaminen; 24.11.2021 klo 9.15-12
- Kuvailuryhmien syksyn toinen yhteinen [työpaja](#); 30.11.21 klo 9.00-12.00
- Musiikinkuvailutilaisuus; 7.12.2021 klo 13-16
- Talonmiehen tuokio 29; 9.12.2021 klo 13-14.30

3. MARC 21 -sovellusohje

3.1 Bibliografioiden koodin 'b' käyttö opinnäytteissä kiinteämittaisen kentän 008 (BK) merkkipaikoilla 24-27

Milloin väitöskirjassa tai muussa opinnäytteessä käytetään BK/008/24-27 (sisältö) merkkipaikoissa koodia 'b' - bibliografiat?

Bibliografioiden koodi 'b' esiintyy n. 3000 (mahdollisessa) väitöskirjatietueessa Melindassa.

Formaatti:

b - Bibliografiat

Kuvailun kohde tai sen osa on bibliografia. Käytetään vain, kun bibliografia on tarpeeksi olennainen tullakseen mainituksi bibliografisessa kuvailussa. Huom, koska bibliografiat sisältävät koodin n määritelmään, koodia b ei tule käyttää samanaikaisesti koodin n kanssa

VASTAUS

Formaatin teksti ei tarkenna milloin *bibliografia on tarpeeksi olennainen tullakseen mainituksi bibliografisessa kuvailussa*. (engl. *substantial enough to be mentioned in the bibliographic record*)

- Fennicassa on tulkittu, että julkaisun tulee olla bibliografia tai sen tulee sisältää bibliografian, jotta koodi b merkitään. Tämän tulkinnan mukaan bibliografia ei ole sama kuin lähdeluettelo. Tulkintaa on mm. perusteltu sillä, että väitöskirjoille ja muille opinnäytteille on oma koodi m. Fennicassa väitöskirjojen kuvailu on lähes aina primäärikuvailua, ei poimintaluettelo.
- Tieteellisissä kirjastoissa (tai yliopistokirjastoissa) on ollut tapana merkitä koodi b jokaiseen väitöskirjaan ja tieteelliseen teokseen, jossa on lähdeluettelo. Tämän tulkinnan mukaan bibliografia on yhtä kuin lähdeluettelo. Tulkintaa on perusteltu mm. sillä, että muista tieteellisistä kirjastoista poimituilla väitöskirjakuvailuilla on usein merkitty koodi b, joten tämä koodin käyttö on lisännyt kuvailun yhtenäisyyttä.

Formaatin muotoilu mahdollistaa molemmat tulkinnat, joten ne tulee myös sallia.

Käytännön kuvailun kannalta olisi järkevää, jos merkintätapa olisi yhtenäisempi. Jos väitöskirjassa tai muussa tieteellisessä julkaisussa on kattava yhden alan bibliografia/lähdeluettelo olisi koodi b syytä merkitä.

Tarkkaa lähdeluettelon sivumäärää, lähteiden lukumäärää, lähdeluettelon sivumäärän prosenttiosuutta julkaisusta tms. ei ole mielekästä määritellä. Primäärikuvailun tekijä tulee käyttää kuvailijan harkintaa koodin b merkitsemisen suhteen.

Poimintaluetteloinnissa tulee sallia poimitussa tietueessa oleva koodi b tai sen puuttuminen.

Käytettäviä fraaseja:

504 ## \$a Sisältää bibliografisia viitteitä.

504 ## \$a Sisältää bibliografisia viitteitä ja hakemiston.

504 ## \$a Sisältää bibliografisia viitteitä ja hakemistoja.

Tarvittaessa voi antaa myös sivumäärän:

504 ## \$a Sisältää bibliografisia viitteitä (sivut 356-364).

Kirjoissa hakemisto merkitään myös merkkipaikkaan 008/31 = '1'

Jos aineistossa on vain hakemisto, niin se merkitään vain 500 kenttään:

500 ## \$a Sisältää hakemiston.

500 ## \$a Sisältää hakemistoja.

4. Kirjastojärjestelmät

Aleph

Alephin valmiisiin sisältövaihtoehtoihin on lisätty uudet kansityyppi-termit:

pehmeäkantinen – mjuka pärmar
kovakantinen – hårda pärmar
kierreselkä - spiralrygg

Alephin valikoista on poistettu termit, jota eivät enää käytössä:

sidottu, pehmeäkantinen – inbunden med mjuka pärmar
rengaskirja – ringpärm

Lisätietoja Alephin MARC-osakenttien sisältövaihtoehtoista [Melinda-wikissä](#).

5. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Oili Tannisen kuvakirja Miiru ja ilmapallo - käännös

Oili Tannisen pieni kuvakirja Miiru ja ilmapallo (978-951-1-38764-0) ilmestyi suomeksi tänä vuonna 2021. Samaan aikaan ilmestyi myös Tannisen Heppu ja oma koti, joka myös ilmestyi alun perin japaniksi 1976.

Kolofonissa:

Kirja on ilmestynyt alun perin japaniksi vuonna 1976.

Teksti ja kuvat © Oili Tanninen 1976, 2021

Kirjasta ei kuitenkaan löydy alkuperäistä japaninkielistä nimekettä. Kirjastopalvelun kuvailussa ei ole merkitty alkukieleksi japania (041 0# \$afin) ja 130-kenttä puuttuu.

Ilmeisesti Oili Tanninen on itse tehnyt suomenkielisen tekstin tähän 2021 laitokseen. Ehkä se suomenkielinen teksti on alun perin tehty jo 1970-luvulla, mutta julkaisua varten vuonna 1976 joku muu on kääntänyt sen japaniksi. Kumpi kirjoista on käännös ja kumpi alkuperäinen?

Mietin myös luomisajan merkitsemistä.

Onko syytä merkitä alkuperäistä julkaisuvuotta 046-kenttään ja vastaavaa tietoa 388-kenttään. Vai onko kyseessä kaksi eri teosta: suomenkielinen (©2021) ja japaninkielinen (©1976)?

VASTAUS

Asia tarkistettiin kustantajalta, joka selvitti kirjojen alkuperän:

Oili Tanninen on tehnyt kuvat ja kirjoittanut tekstit ensin suomeksi, josta ne on japanin kieleen käännetty. Kirjat kuitenkin julkaistiin ensi kertaa vain ja ainoastaan japaniksi, ja nyt tänä vuonna vasta suomeksi (vuosi 2021).

Outo kuvio, mutta kirjat kaikinensa ovat Oilin käsialaa. (Kirjat olivat ilmeisesti japanilaisen kustantamon tilaustyö.)

Vaikuttaa siltä, että suomenkielistenkin alkuteosten luomisaika on 1970-luku, joten luomisaikamerkintöjä voisi varmastikin tässä yhteydessä myös harkinnan mukaan käyttää.

Esim.:

046 1# \$k1976

388 1# \$a1970-luku \$2 yso/fin

588 ## \$a Oili Tanninen on tehnyt kuvat ja kirjoittanut tekstit ensin suomeksi, josta ne on käännetty japaniksi 1976. Kirjat on julkaistu suomeksi vuonna 2021.

2) Kysymys: Kun sisältö on osin saatavilla verkossa

Käsiteltävänäni on kolme Vaasan yliopiston julkaisua (005891906, 005772657 ja 006120063). Julkaisuissa on artikkeleita, joista suurin osa/julkaisu on saatavilla vapaasti verkosta. Jokaisessa julkaisussa on kuitenkin yksi artikkeli, joka on tilattava erikseen eli linkkiä ei löydy ko. artikkeleihin sisällysluettelosta.

Esim. http://www.vakki.net/publications/no1_fin.html, neljänneksi viimeisen artikkelin kohdalla kerrotaan linkin sijaan, että se on tilattava.

Jokaisessa tietueessa näyttää olevan 530 *Julkaistu myös verkkoaineistona* sekä 856:ssa linkki verkkoaineistoon.

Miten pitäisi merkitä nämä asiat, kun ihan kaikki artikkelit eivät ole verkkoaineistona ja mitä muuta ehkä pitäisi huomioida tietueessa? Olisiko kuitenkin jotenkin hyvä kertoa, että koko aineisto ei ole saatavilla verkossa?

VASTAUS

Koska vain vähäinen osa julkaisusta puuttuu verkosta, ei tästä tarvitse tehdä huomautusta.

3) Kysymys: 018038391 ja 000196328 / Meta hodos

Painetun tietueen mukaan ilmestymisvuosi on 1999, lisäpainoksia merkitty sille 2004 ja 2008.

E-kirjalle on merkitty 008-kenttään s2004, samoin 264:een. Ehkä laitettu Ellibsin e-kirjassa olleen lisäpainosvuoden (?) 2004 mukaan?

Eikö e-kirja-tietueen vuoden pitäisi olla 1999? Pitääkö e-kirjan julkaisuvuosi silloin olla erikseen jossain (Ellibsin verkkosivun mukaan 2021?)

Ellibsin e-kirjassa on nimiösivulla vuosi 2004:

**OSUUSKUNTA VASTAPAINO
TAMPERE 2004**

Esipuhepäiväys on e-kirjassa 1998:

*Joensuussa, joulukuussa 1998
Jouni Häkli*

ISBN on e-kirjassa:

© Jouni Häkli, Vastapaino
ISBN 978-951-768-947-2

Vastapainon <https://vastapaino.fi/sivu/tuote/meta-hodos/4012496> sivulla puhutaan e-kirjasta ja e-kirjan ilmestymisajankohdasta 2021. Alkuperäistä vuotta ei tainnut olla missään, jos kyseessä on vanhan nimekkeen julkaisu e-kirjana. Samoin Ellibs-kaupassa <https://www.ellibs.com/fi/book/9789517689472/meta-hodos-johdatus-ihmismaantieteeseen> näyttää, että tähän on uusi kirja.

VASTAUS

Julkaisijan sivujen mukaan julkaisuvuosi on 2021: <https://vastapaino.fi/sivu/tuote/meta-hodos/4012496>

Verkkoversio on todennäköisesti tuotettu painetun 2004 lisäpainoksesta ja julkaisuvuosi on jäänyt päivittämättä nimiösivulle. Tällöin kustantajan ilmoittama julkaisuvuosi olisi oikea. Täältä löytyy Kumean tarkentava ohje 264-kentän vuosien merkitsemisestä (kohta M: Aineistossa on virheellinen julkaisuaika): <http://www.kivi.fi/pages/viewpage.action?pageId=75218939>.

- 008-kenttään merkitään oikea julkaisuvuosi (merkkipaikkaan 008/7-10)
- 264 #1 ‡c: aineistossa oleva virheellinen julkaisuaika
- 500-kenttään huomautus oikeasta julkaisuaajasta

008 s 2021

264 #1 ... ‡c 2004.

500 ## ‡a Oikea julkaisuvuosi 2021.

Joulukuun alkuun 2021 asti ALEPH automaattisesti päivitti Melindaan tallennettuihin tietueisiin 008 julkaisuvuoden seuraamaan kenttien 260/264 virheellistäkin julkaisuvuotta.

4) Kysymys: Kirjoitusasu

978-952-379-205-0 Herva: pinnat.hankaumat.

Kysymys kirjoitusasusta. Nimiösivulla nimeke on kirjoitettu pienellä kirjaimella. Luetteloidussa tietueessa pinnat on kuitenkin kirjoitettu isolla kirjaimella. Estääkö luettelointisääntö kirjottamasta nimekkeen pienellä kirjaimella? Runoilijan nimenomainen toive on myös, että kirjan molemmat nimet kirjoitetaan pienellä kirjaimella.

VASTAUS

Asiaa tutkittiin Kumeassa aika pitkään, mutta nykyinen RDA-kirjaussääntö on yksiselitteinen:

Nimekkeen tai nimekkeen osan, lohkon tai supplementin ensimmäinen sana tai lyhenne aloitetaan isolla alkukirjaimella (katso [2.3.1.7blocked URL](#)). Nimekkeen muissa sanoissa käytetään isoja alkukirjaimia kielikohtaisten ohjeiden [A.10blocked URL](#)–[A.55blocked URL](#) mukaisesti.

6. Seuraava kokous

17.11.2021 klo 9.15-11.15, etäkokous KUMEn Zoom-kokoushuone